

Sygn. akt I CSK 284/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Centrum Leasingu i Finansów C. S.A.

przeciwko M. W. W. i M. S. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 11 stycznia 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 listopada 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym przez powoda - Centrum Leasingu i Finansów wyrokiem z dnia 9 listopada 2011 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony przez pozwanych – M. W. W. oraz M. S. P. wyrok Sądu Okręgowego z dnia 30 listopada 2010 r. w ten sposób, że powództwo oddalił. W sprawie tej ustalono co następuje.

Wyrokiem zaocznym wydanym w dniu 17 stycznia 2007 r. Sąd Okręgowy zasądził od P. I sp. z o.o. na rzecz Centrum Leasingu i Finansów kwotę 138 120,04 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania. Egzekucja z majątku spółki P. została umorzona postanowieniem z dnia 25 stycznia 2008 r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. W tej sytuacji powód wniósł o zasądzenie solidarnie od M. W. W. i M. S. P. w postępowaniu nakazowym kwoty 181 347,94 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu. Wskazał, że pozwani byli członkami zarządu spółki P. w czasie kiedy wierzytelność powoda stała się wymagalna oraz byli członkami zarządu tej spółki w czasie właściwym do ogłoszenia upadłości, co na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. uzasadnia ich osobistą odpowiedzialność zważywszy, że egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna. Na dochodzoną pozewem kwotę składają się: kwota zasądzona wyrokiem zaocznym oraz skapitalizowane odsetki ustawowe w wysokości 36 985,90 zł liczone od kwoty głównej zasądzonej wyrokiem zaocznym tj. 138 120 04 zł za okres od 17 października 2006 r. do dnia 05 lutego 2009 r.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa ze względu na to, że zachodzą okoliczności zwalniające ich od odpowiedzialności przewidziane w art. 299 § 2 k.s.h. i na tę okoliczność wnioskowali o dopuszczenie szeregu dowodów z przesłuchania świadków oraz z dokumentów spółki P., a także z przesłuchania stron. Ponadto podnieśli także zarzut braku ich legitymacji biernej bowiem pozwany M. W. przestał być członkiem zarządu spółki I. z chwilą jego odwołania tj. w dniu 30 listopada 2005 r. zaś pozwany M. P. z dniem 14 lipca 2006 r.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 181 347,94 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 lutego 2009 r. do dnia zapłaty.

Rozpoznający sprawę Sąd II instancji uwzględnił apelację pozwanych i oddalił powództwo. Za błędne i mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny uznał ustalenie poczynione przez Sąd Okręgowy, iż pozwani w dniu 4 grudnia 2008 r. figurowali w Krajowym Rejestrze Sądowym Numer KRS /.../ jako członkowie zarządu spółki „P. ” Stanowisko Sądu Okręgowego nie znajduje potwierdzenia w treści zapisów dokonanych w KRS. Jak wynika bowiem z pełnego odpisu z rejestru przedsiębiorstw według stanu na dzień 4 grudnia 2008 r. M. W. jako członek Zarządu został wykreślony z rejestru w dniu 2 marca 2006r., zaś M. P. w dniu 25 sierpnia 2006 r.

Zdaniem Sądu drugiej instancji nie budzi wątpliwości, że sprawa niniejsza jest sprawą o charakterze gospodarczym i w związku z tym miały do niej zastosowanie przepisy k.p.c. o postępowaniu w sprawach gospodarczych, w tym art. 479¹² i art. 479¹⁴. Zgodnie natomiast z art. 479¹² § 1 k.p.c. w pozwie powód jest obowiązany podać wszystkie twierdzenia oraz dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, chyba że wykaze, iż ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynika później.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że ze złożonego przy pozwie odpisu zupełnego z KRS wynika, że zarówno w dacie wydania wyroku zaocznego tj. 17 stycznia 2007 r. jak i we wskazanej w wyroku zaocznym dacie wymagalności roszczenia tj. 17 października 2006 r. pozwani nie byli już członkami zarządu spółki „P. ”. Chociaż rację ma Sąd Okręgowy, że o ponoszeniu bądź nie ponoszeniu odpowiedzialności nie może decydować fakt wpisania do rejestru, czy też wykreślenia z niego - bowiem wpis ten ma charakter deklaratoryjny i nie decyduje o pełnieniu lub nie funkcji w zarządzie spółki, to należy zauważyć, że powód jeszcze przed wniesieniem pozwu dysponował (załączonym następnie do pozwu) pismem M. W. z dnia 6 stycznia 2009 r., w którym zawarta została informacja, iż od dnia 30 listopada 2005 r. M. W. nie jest członkiem zarządu spółki. Znalazła ona potwierdzenie w złożonym przez pozwanych przy odpowiedzi na pozew dowodzie w postaci uchwały NR 1 z dnia 30 listopada 2005 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki P. Nadto pozwani złożyli dowód w postaci

uchwały NR 4 z dnia 14 lipca 2006 r. Zgromadzenia o odwołaniu z funkcji Prezesa Zarządu M. P.

W tej sytuacji przedstawienie jedynie tytułu egzekucyjnego, postanowienia o umorzeniu egzekucji oraz odpisu pełnego z KRS zawierającego wpisy z marca i sierpnia 2006 r. o wykreśleniu pozwanych z rejestru jako członków zarządu spółki, nie mogło stanowić wystarczającego dowodu dla wykazania, że zobowiązanie spółki istniało bądź doszło do jego zaciągnięcia w czasie pełnienia przez pozwanych funkcji członków zarządu.

Powód obowiązany w myśl art. 479¹² § 1 k.p.c., przedstawić przy pozwie dowody dla wykazania legitymacji biernej pozwanych, pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, temu zadaniu nie sprostał - dowody pozwalające na ustalenie istnienia zobowiązania w czasie, kiedy pozwani byli członkami zarządu spółki, nie zostały przy pozwie złożone. Późniejsze dowody w postaci umów leasingowych przedstawione przy piśmie procesowym z dnia 10 października 2009 r. w świetle art. 479¹² § 1 k.p.c. były już sprekludowane, i tym samym nie mogły stanowić podstawy do czynienia przez sąd I instancji jakichkolwiek ustaleń faktycznych w sprawie, w tym ustalenia, że zobowiązanie spółki „P. ” powstało w dacie zawarcia umów leasingowych, gdy pozwani byli członkami zarządu spółki. Szczególnie, że powód nie wykazał okoliczności usprawiedliwiających powołanie tych dowodów już po wniesieniu pozwu. Tymczasem Sąd Okręgowy w oparciu o sprekludowane dowody poczynił powyższe ustalenie faktyczne będące następnie podstawą do przypisania odpowiedzialności pozwanym w oparciu o art. 299 k.s.h. sąd I instancji.

W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy naruszył art. 479¹² § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodów objętych prekluzją dowodową i naruszenie tego przepisu prawa procesowego miało wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia. Jak już zostało stwierdzone, załączone do pozwu dowody nie były wystarczające dla przyjęcia, że zobowiązanie spółki istniało bądź doszło do jego zaciągnięcia w czasie pełnienia przez pozwanych funkcji członków zarządu. W konsekwencji brak zatem podstaw do przypisania pozwanym odpowiedzialności określonej w art. 299 k.s.h. za zobowiązanie spółki „P. ” wobec powoda w

dochodzonej w tym postępowaniu kwocie, której egzekucja okazała się bezskuteczna.

W skardze kasacyjnej skarżący zarzucił: I. Naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 299 § 1 k.s.h. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na braku subsumpcji zaistniałego w sprawie stanu faktycznego do tegoż przepisu, pomimo wystąpienia wszystkich przesłanek warunkujących odpowiedzialność pozwanych za zobowiązania spółki P.; II. Naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: 1) art. 162 k.p.c. przez jego niezastosowanie polegające na rozpoznaniu zarzutów apelacyjnych pozwanych dotyczących naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c. pomimo zaniechania przez nich zgłoszenia w toku postępowania przed Sądem I instancji zastrzeżenia do protokołu w zakresie uchybień Sądu I instancji co do przeprowadzonego postępowania dowodowego i dopuszczenia dowodów, które zdaniem strony pozwanej były sprekludowane, a zatem złożenia zastrzeżenia do protokołu o naruszeniu przez Sąd I instancji art. 479¹² § 1 k.p.c. 2) art. 328 § 2 k.p.c. przez jego niezastosowanie, a mianowicie sporządzenie uzasadnienia wyroku, które nie spełnia wymogów określonych w tym przepisie z uwagi na zaniechanie przez Sąd II instancji wskazania przyczyn, dla których odmówił mocy dowodowej dowodowi z przesłuchania strony pozwanej, przeprowadzonemu przez Sąd I instancji z urzędu, a także przyczyn, dla których pominął istotne fakty ustalone w toku postępowania; 3) art. 382 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. przez jego niezastosowanie polegające na zaniechaniu uwzględnienia dowodów przeprowadzonych w toku postępowania przed Sądem I instancji, a w szczególności dowodu z przesłuchania strony pozwanej oraz wydaniu rozstrzygnięcia z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów, bez wszechstronnego rozważenia okoliczności sprawy, z naruszeniem zasad logicznego rozumowania; 4) art. 229 k.p.c. przez jego niezastosowanie polegające na dokonaniu przez Sąd II instancji ustaleń z pominięciem oświadczeń wiedzy pozwanego M. P. oraz pozwanego M. W. złożonych w trakcie przeprowadzenia dowodu z zeznań stron na rozprawie w dniu 24 sierpnia 2010 roku; 5) art. 231 k.p.c. przez jego niezastosowanie polegające na zaniechaniu ustalenia przez Sąd II instancji faktu pełnienia przez pozwanych – M. P. oraz M. W. funkcji członków

Zarządu spółki P. sp. z o.o. w chwili powstania zobowiązania powoda w stosunku do spółki oraz w czasie właściwym dla zgłoszenia wniosku o upadłość spółki, na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności dowodu z dokumentu, tj. wyroku Sądu Okręgowego, Wydział Gospodarczy, z dnia 17 stycznia 2007 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadnione są, podniesione w skardze kasacyjnej, zarzuty naruszenia prawa procesowego. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu skoncentrował się tylko na tym, że przedstawione przez stronę powodową dowody, z których wynikało że pozwani byli członkami zarządu powodowej spółki w okresie kiedy powstało wobec niej zobowiązanie z umowy leasingowej, nie były załączone do pozwu, a tym samym zgodnie z art. 479¹² § 1 k.p.c. sąd I instancji nie mógł ich wziąć pod uwagę. Trafnie jednak powodowa spółka wskazuje, że w takiej sytuacji pozwani powinni wnieść zastrzeżenia do protokołu rozprawy, wskazując, że pominięcie tych dowodów narusza przepis art. 479¹² § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 162 k.p.c. strona, która była na rozprawie powinna zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu, pod rygorem utraty prawa powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Skoro pozwani, co jest poza sporem, nie wnieśli do protokołu zastrzeżeń, dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji art. 479¹² § 1 k.p.c., to tym samym nie mogli skutecznie podnieść takich zastrzeżeń w apelacji, a w sytuacji gdy zarzut ten znalazł się w apelacji, Sąd II instancji nie powinien wziąć go pod uwagę. Ponadto, jeżeli Sąd I instancji prowadził postępowanie dowodowe na okoliczności związane z tym, czy pozwani byli członkami zarządu w okresie gdy powstało zobowiązanie powodowej spółki, za które odpowiedzialnością chce ona, na podstawie art. 299 k.s.h., obarczyć pozwanych, to Sąd Apelacyjny winien odnieść się do zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności do przesłuchania stron oraz wyroku Sądu Okręgowego z dnia 17 stycznia 2007 r., w którym zasądzono od powodowej spółki na rzecz Centrum Leasingu i Finansów kwotę 138 120,04 zł wraz z odsetkami. Sąd Apelacyjny, bez żadnego wyjaśnienia

pominał te dowody, i wbrew art. 162 k.p.c. pominął inne zgłoszone przez powoda dowody, z których wynika, że pozwani byli członkami zarządu powodowej spółki w okresie gdy powstała wierzytelność, za którą mają ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 299 k.s.h. W tej sytuacji trafnie skarżąca wskazuje, że zaskarżony wyrok narusza art. 162, art. 382 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c., art. 229, 231 oraz art. 228 § 2 k.p.c.

Ustalony przez Sąd Apelacyjny stan faktyczny, gdyby wziął on pod uwagę dowody zgromadzone przez Sąd I instancji, do odmowy wzięcia tych dowodów pod uwagę brak zaś było podstaw w powołanych wyżej przepisach k.p.c., pozwalały niewątpliwie na stwierdzenie, że spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności pozwanych z art. 299 § 1 k.s.h. Tym samym orzekając o braku legitymacji biernej powodów, Sąd Apelacyjny naruszył także art. 299 k.s.h. Uznanie, że istnieją wobec pozwanych podstawy do uznania ich odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. nie przesądza oczywiście czy powinni ostatecznie taką odpowiedzialność ponieść. O tym można będzie orzec dopiero po rozważeniu, czy zgromadzone, zgodnie z regułami określonymi w przepisach k.p.c., materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, czy zachodzi przesłanka zwolnienia ich od takiej odpowiedzialności w świetle art. 299 § 2 k.s.h.

Mając na względzie, że zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej okazały się zasadne Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.